

מסכתות קטנות מסכת סופרים פרק כ הלכה ב

מצות הדלקתו, משתשקע החמה ועד שתכלה רגל מן השוק, ואף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר, לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם. ואם הדליקו ביום, אין ניאותין ממנו, ואין מברכין עליו, שכך אמרו, אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו. ואין חוששין לפתילתו להחליפו עד שיכלה.

שולחן ערוך אורח חיים תרע"ב:ב'

צריך לתן בה שמן קצה השעור, ואם נתן בה יותר יכול לכבותה לאחר שעבר זה הזמן,

משנה ברורה אורח חיים תרע"ב:ב'

(ה) הלכך צריך ליתן וכו' כזה וכו' – משמע דאם הדליק זמן מה אחר שקיעת החמה א"צ ליתן שמן כ"כ רק עד שתכלה רגל מן השוק אכן כ"ז הוא לדין התלמוד שהיה ההיכר לעוברים ושבים אבל האינדא דההיכר הוא רק לב"ב לעולם בעי שיעור הידוע [פר"ח] ואף מדליק אחר שכלה הרגל משוק בעי זה השיעור [פמ"ג]:

מהדרין

בית הלוי חנוכה

שם והמהדרין מן המהדרין כו'. הנה הא דמצינו במצוה זו הידור ויותר הידור, הנראה משום דעיקר הנס תכליתו היה רק משום הידור מצוה לחודא ולא משום עיקר המצוה דהרי היה בפך שמן להדליק בו לילה אחת והרי היו יכולים לעשות פתילות דקות ביותר שתהיה הפתילה חלק שמינית מן מה שהיה רגיל להיות בכל יום מקודם והיה מספיק לשמונה ימים והיה מקיים עיקר המצוה דהרי אין שיעור לעובי הפתילות, וכל הנס היה רק משום הידור מצוה שהיו הנרות יפים כמו שהיו מקודם וע"כ תיקנו חכמים במצוה זו הידורים יותר מבכל מצוה:

רמב"ם חנוכה ד:א-ג

(א) כמה נרות הוא מדליק בחנוכה, מצוה שיהיה כל בית ובית מדליק נר אחד, בין שהיו אנשי הבית מרובין, בין שלא היה בו אלא אדם אחד. והמהדר את המצוה מדליק נרות כמנין אנשי הבית, נר לכל אחד ואחד, בין אנשים בין נשים. והמהדר יתר על זה ועושה מצוה מן המובחר, מדליק נר לכל אחד ואחד בלילה הראשון, ומוסיף והולך בכל לילה ולילה אחד:
(ב) כיצד, הרי שהיו אנשי הבית עשרה, בלילה הראשון מדליק עשרה נרות, ובליל שני עשרים, ובליל שלישי שלשים, עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמונים:
(ג) מנהג פשוט בכל ערינו בספרד, שיהיו כל אנשי הבית מדליקין נר אחד בלילה הראשון, ומוסיפין והולכין נר בכל לילה, עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמונה נרות, בין שהיו אנשי הבית מרובין בין שהיה אדם אחד:

שולחן ערוך אורח חיים תרע"א:ב'

(ב) כמה נרות מדליק; בלילה הראשון מדליק אחד, מכאן ואילך מוסיף והולך אחד בכל לילה עד שבלייל האחרון יהיו שמונה, ואפלו אם רבים בני הבית לא ידליקו יותר.
{הגה: ויש אומרים דכל אחד מבני הבית ידליק (רמב"ם), וכן המנהג פשוט; ויזהרו לתן כל אחד ואחד נרותיו במקום מיוחד, כדי שיהא הפר כמה נרות מדליקין (מהר"א מפראג).}

ביאור הגר"א אורח חיים תרע"א:ב'

(ד) וי"א – כ"כ הרמב"ם להלכה נראה שכן הוא דעת הרי"ף מדהביא אימרא דרבב"ח אר"י שני זקנים כו' כנגד פרי החג כו' דמעלין בקודש ואין כו' דלהאי טעמא לא חיישינן להיכרא דימים הנכנסין או היוצאים

שכתב התוספות שם. וכ"מ בגמרא שם חד אמר כו' וחד אמר טעמא כו' דנ"מ בכה"ג כנ"ל ומסקנא דב' זקנים כמ"ד דמעלין בקודש כו':

חדושי הריטב"א שבת כא, ב

והמהדרים מן המהדרים ב"ש אומרים יום ראשון מדליק שמונה. יש שפירשו שמונה לכל אחד ואחד, דאי שמונה לכל בני הבית זמנין דבצירי נרות מן המהדרים שמדליק נר לכל אחד ואחד ובשני שנים לכל אחד. +א"ה, נראה שחסר כאן, ואולי צ"ל ולב"ה ביום ראשון מדליק נר לכל אחד ואחד ובשני שנים וכו'. + ולפירוש זה מנהגנו דלא כחד אלא כעיקר הדין דהוא נר איש וביתו, ופי' הר' יוסף דלהכי אין אנו כמהדרים ולא כמהדרים מן המהדרים פן יחשדו בכשפים (כי) אם היה לכל אחד נרו, ור"י ז"ל פירש כי מנהגנו הוא חשוב מהדרין מן המהדרין דאיכא פרסומי ניסא טפי, כי אם היה כל אחד מוסיף נרו [לב"ה או פוחת] לב"ש לא יכירו העולם דמשום פרי החג או משום מעלים בקודש הוא, אלא שיאמרו בני הבית נתרבו או נתמעטו.

חדושי הר"ן (מיוחס לו) שבת כא, ב

ת"ר מצות חנוכה נר איש וביתו. כלומר נר אחד יספיק לו ולכל בני ביתו ואפי' הן עשרה, ומהדרין נר לכל אחד ואחד, פי' המכבדין המצות ושמחים בהן נר לכל אחד ואחד לכל יום ויום משמונה ימים, והמהדרין מן המהדרין ב"ש אומר' יום ראשון מדליק שמונה איש וביתו מכאן ואילך פוחת והולך וב"ה אומר' וכו' מוסיף והולך עד שמונה איש וביתו כמו שנהגו, כן פי' הרא"ה ז"ל. וא"ת א"כ מאי והמהדרין מן המהדרין אדרבה יותר הידור נר לכל אחד ואחד. ויש לי לומר דברוב הבתים אנשים בה מעט ויותר הידור כשהוא מדליק שמונה ביום ראשון דאפשר שאין בבית אלא שני בני אדם, וראיתי לרבינו יהונתן ז"ל שנשמר מן הקושיא וכתב נר לכל אחד ואחד מבני ביתו וכן כל ימי החנוכה סגי בנר אחד, והמהדרין מן המהדרין יוסיף בכל לילה ולילה ויכפול וישלש עד שיעשה בסוף שמונה לכל אחד ואחד מבני ביתו עכ"ל, אלא שלא נהגו כן:

יד פשוטה

מנהג פשוט וכו' – המנהג הפשוט הוא מקביל למהדרין מן המהדרין בכך שמספר הנרות של כל בני הבית ביחד הוא שווה, אלא שלמנהג הפשוט לא בעל הבית הוא שמדליק את כל הנרות, כי אם כל אחד מבני הבית מדליק בכל לילה מספר נרות כמספר הלילות. זהו שמסיים רבינו שכל אחד מאנשי הבית מדליק לעצמו עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמונה נרות. בין שהיו אנשי הבית מרובין בין שהיה אדם אחד – כלומר, המנהג הפשוט הוא שכל אחד מבני הבית מדליק רק כמספר הלילות ולא כמספר אנשי הבית. גם אם יש הרבה אנשים בבית אין אף אחד מדליק כמנין אנשי הבית, אלא כל אחד מדליק בלילה הראשון אחד ובשני שנים וכו'.

נר איש וביתו

פני יהושע שבת כא:

תנו רבנן מצות חנוכה נר איש וביתו. נראה דמה שנשתנה מצוה זו משאר מצות שהן חובת הגוף שהיה חיוב על כל יחיד ויחיד דקיימא לן נמי מצוה בו יותר מבשלוחו אלא דשאני הכא שאין הכא עיקר המצוה אלא בסמוך לרה"ר שהוא משום פרסומי ניסא משום כך הטילו חובת מצוה זו כאילו היא חובת הבית ועדיין צ"ע:

להודיע הנס ולהוסיף בשצח הקל והודיה לו". ומבואר מדברי הרמז"ס דצהולאה יש דין מקוייס להוסיף צהולאה וצשצח הקל, וע"כ נ"ח שיסודו הוא הודאה, יש צו דין של הידור ותוספת להיות מוסיף והולך, כדי להוסיף בשצח הקל, ואדרבה נראה דזהו מקור דברי הרמז"ס שצריך לזהר צה כדי להוסיף בשצח, דכ"ז נלמד מעיקר התקנה דנ"ח שיש צו דין של הידור ותוספת, דכ"ז הוא משום שצח והודאה, וכמו שצמאלנו בסיפור י"מ דכל המרצה לסקר הרי זה משוּבָּה, ומשום דהסיפור יש צו ענין של הודאה, וה"נ צנר חנוכה, וא"ש.

ו
דין מהדרין הוא
מחובת פרסומי ניסא

ועפ"ז יש לבאר מה שצמאלנו צנר חנוכה דין מיוחד של הידור, מהדרין - ומהדרין מן המהדרין, וכבר תמה צבית הלוי על זה דמאי שגא מלות נר חנוכה מכל הנלוות שנתחייבנו צה צהידור ותוספת.

ונראה דזה מתצאר מלשון הרמז"ס צפ"ד שס, "מלות נ"ח וכו' ולריך אדם לזהר צה כדי

מסורה ד' עמ' ט - מהגריד מפי השמועה

במנין הנרות

הרמב"ם כתב בפ"ד מהל' חנוכה ה"ג, וז"ל, כיצד הרי שהיו אנשי הבית עשרה בליל הראשון מדליק עשרה נרות, ובליל שני - עשרים, ובליל שלישי שלשים, עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמנים נרות, ע"כ. ורבים נתקשו בדברי הרמב"ם האלו, מה חידש בזה בחשבוננו הארוך. (וי"מ שאם חיסר לילה אחת והסכום לא יהי' שמונים נרות, דשוב ליחא למצות מהדרין מן המהדרין, וצ"ע).

והנראה לומר, בזה, דשיטת הרמ"א בענין מהדרין היא שרק בעל הבית מדליק את כל הנרות, דלא כדעת הרמ"א הסובר שכל אחד מבני הבית מדליק לעצמו. ונראה דחלוקים המה הרמב"ם והרמ"א בעיקר יסוד תקנת מהדרין דלרמ"א תקנת מהדרין היתה שלא יסתפק במה שיוצא י"ח בנר הבית בלבד, אלא שתהיה חובת גברא על כל אחד המחייבו לצאת ע"י הלדקת עצמו. אבל לדעת הרמב"ם, עדיין יוצא הוא "בנר הבית" אף להמהדרין, אלא שתקנת מהדרין הוא ענין רק במנין הנרות, וכמוש"כ הרמב"ם שם בהלכה א', שהמהדר את המצוה מדליק נרות כמנין אנשי הבית, ולא שיש עכשיו חובת גברא. (ולדעת הרמב"ם חייב להדליק כמספר כל בני הבית, אפילו אם הם תינוקות.) ומאחר דס"ל דכל ענין מהמהדרין הלכה היא במנין הנרות, א"כ יש סלקא דעתך לומר דאם יש יו"ד בני בית, שבליל ראשון ידליק יו"ד, אבל בליל שני ידליק רק י"א, דצריך להוסיף נר א' לכל א' ויום נוסף על מנין אנשי הבית, קמ"ל הרמב"ם דחייב לכפול את מנין בני הבית ואת מנין הימים אהדרי, וצריך להדליק כ', ל', ומ'.

הרב אהרן ליכטנשטיין המשפחה בהלכה עמ' 22 הערה 36

3' שבת, כא ע"ב. האופי המשפחתי מובלט מן העובדה שכל אחד מבני הבית (שהוא, מן הסתם, בן משפחה ולא סתם דייר) יכול לפטור את הבית כולו. וכבר כתב הראב"י (הלכות חנוכה, סי' תתמג) שאף לדעת הבה"ג שאין נשים מוציאות אנשים בקריאת המגילה, מכל מקום לגבי נר חנוכה "אשה ודאי מדליקה ומפקא נמי לגברא", וכן משתמע לכאורה מסוגיית אכסנאי (שבת, כג ע"א), אם כי הראב"י עצמו בהלכות מגילה (סי' תקסט) נסתפק אם יש להשוות נר חנוכה למקרא מגילה לדעת הבה"ג. מעין זה, אף מצאנו שהמחבר פסק להלכה שאין קטן מוציא גדול במגילה (או"ח, סי' תרפט ס"ב); ומסתימת דבריו ברור כי מדובר אף בקטן שהגיע לחינוך, ושלא כדעת רבי יהודה (מגילה, יט ע"ב) ו"בעל העיטור" ("עשרת הדברות", הל' מגילה, עמ' 226 בהוצ' ר' מאיר יונח) הפוסק כמותו. ועם זאת, לגבי נר חנוכה הביא שתי דעות לגבי הדלקת קטן שהגיע לחינוך בעבור הבית כולו ולא הכריע בדבר (או"ח, סי' תרעה, ס"ג). וכבר נתקשה ה"מגן אברהם" (סי' תרפט, ס"ק ה) בזה, אך לכאורה הדבר פשוט שלגבי מגילה כל אחד חייב אישית אלא שהשני מוציא מדין שומע כעונה, ואילו חיוב נר חנוכה רובץ על הבית כחידה וכל

שיצר אחד מבניו חפצא של נר חנוכה — אשר, לדעת המחבר, אולי יכול לחיוצר אף על ידי קטן — יצא הבית כולו ידי חובה. ובמידה שמבחינה מציאותית ניתן מן הסתם להשוות כאן בית ומשפחה — אם כי, כמובן, מנקודה עיונית צרופה, לא נשתנה כאן הלכה לגבי משפחה ממש — הרי שר נר חנוכה שייך למערכת דינים הכרוכים במשפחה.

מנחת אביב עמ' 367

שומע כעונה.²² אבל בנר חנוכה, דלגביו נוסחה ההלכה במונחי "נר איש וביתו", הלא אין כל אחד חייב להדליק בנפרד. וכנראה שאף כי מעשה המצווה הוא בהדלקה — ועל זה הלא מברכים וכהוכחת הגמרא, שבת כג ע"א, דהדלקה עושה מצווה "מדקא מברכינן אשר קדשנו במצוותיו וצונו להדליק נר של חנוכה" — קיומה מתבצע על ידי עצם נוכחות הנר בבית ובגין פרסום הנס שעל ידו. ואיברא כי הנר צריך להיות דלוק כמצוותו, אחרת אין עליו שם נר חנוכה, אך כל שנר כזה נמצא מתקיימת המצווה על ידי עצם נוכחותו. וממילא כשאדם מדליק עבור בני ביתו אין הוא צריך להוציאם באופן שהדלקתו תתיחס אליהם

ומעין דין שומע כעונה, אלא מספיק שייצור חפצא של נר חנוכה ואז הם ממילא יוצאים. ואי לכך באמת הביא המחבר (סי' תרעה ס"ג) שתי דעות לגבי יכולת קטן שהגיע לחינוך להדליק עבור הבית, ואף על פי שלגבי מגילה סתם (סי' תרפט ס"ב), נגר שיטת ר' יהודה, שאין קטן מוציא את הגדול, ולא חילק בין הגיע לחינוך ללא הגיע. וכבר עמד המגן אברהם (סי' תרפט ס"ק ד) על הסתירה והסיק, "ודוחק לחלק בזה בין מגילה ונר חנוכה". אך האמת תורה דרכה דבהחלט ניתן לחלק. בהיות שכל אחד חייב במגילה אישית והשני רק מוציא מדין שומע כעונה, לעומת זאת הדלקה אחת היוצרת חפצא של נר חנוכה מספיקה עבור הבית כולו. ובכך, אם קטן מסוגל ליצור חפצא המוגדר כנר חנוכה אף לגבי גדול — וביחס לזה נחלקו הראשונים — שוב ממילא יוצאים כל בני הבית על ידו. ואם כי בעל העיטור,²³ מקור המכשירים הדלקת קטן, לא בנה על יסוד זה, שהרי הוא מכשיר קטן אף לקריאת מגילה כר' יהודה, אין כאן קושי בהבנת פסקי המחבר. והחילוק נכון וברור.²⁴

במקום אחר (המשפחה בהלכה, במשפחות בית ישראל [ירושלים, תשל"ו], עמ' 22-23), הצעתי חילוק שונה: חובת נר חנוכה חלה על הבית כיחידה ולא על כל אחד מבניה בנפרד, והיא מקבילה לפרשיות המוטלות על ציבור לעומת מצוות יחיד. גם חילוק זה ניתן לעגן בדגם מקדש; אך מה שכתבתי כאן נראה לי כעת יותר.

מסורה ד עמ' ג

מחלוקת ב"ה וב"ש לגבי נר חנוכה

בגמ' שבח (דף כא:): ת"ר מצות חנוכה נר איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן המהדרין ב"ש אומרים יום ראשון מדליק שמנה מכאן ואילך פוחת והולך וב"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך. אמר עולא פליגי בה תרי אמוראי במערבא ר' יוסי בר אבין ור' יוסי בר זבידא חד אמר טעמא דב"ש כנגד ימים הנכנסין וטעמא דב"ה כנגד ימים היוצאין. וחד אמר טעמא דב"ש כנגד פרי החג וטעמא דב"ה כמעלין בקודש ואין מורדין.

ונראה לבאר במחלוקת ב"ה וב"ש, די ש חיוב שבח והודאה לקב"ה על הנס, וחייבין לשבח לקב"ה על גדלות הנס ולהודות לו על ההצלה מן הצרה. ונראה דבזה נחלקו ב"ה וב"ש, שהרי ודאי דכל יום שהמנורה במקדש היתה מודלקת נתוסף גדלות הנס ולכן החיוב לשבח לקב"ה הולך וגדל מיום ליום וכדברי ב"ה, והנראה דב"ש סברי דעיקר ההודאה הוא משום ההצלה מן הצרה, והצרה היתה הסכנה שהמנורה לא תהא מודלקת עד שיביאו שמן טהור מחדש, ולכן בכל יום הצלה מהצרה היה הולך ופוחת שמתחילה היה סכנה שהמנורה לא תהא מודלקת לשמונה ימים, ואחר שהודלק יום ראשון, הרי היה סכנה רק של ד' ימים וכו' ולכן בכל יום כיון שהסכנה והצרה נתקטנה כמו כן החיוב הודאה היה פוחת והולך ונמצא חיוב הודאה ביום ראשון, שאז היה צרה של ח' ימים, היה גדול מיום שלאחריו, ולכן מנין הנרות. לב"ש פוחת והולך.

וכזה נחלקו ב"ה וב"ש אם החיוב הלל והודאה ע"י הדלקת נרות חנוכה נמדד לפי גודל המאורע של הנס וכשיטת ב"ה, או שנמדד לפי גודל ההצלה מן הצרה וכדברי ב"ש.

והנה בטעמא דב"ש דמדליק כנגד פרי החג צ"ע דמה שייכות מנין פרי החג שפוחתין בכל יום למצות נר חנוכה. ונל"פ לב"ה הוי כנגד ימים הנכנסין דמעלין בקדש ואין מורדין, וכזה חולקין ב"ש דמה דאמרינן מעלין בקדש הוא באופן כגון כשיש קדושה כחפצא אין להורידו לקדושה קלה כמו דאין עושין מזווה מס"ת דאין מורדין מקדושת ס"ת לקדושת מזווה אבל במנין נרות אין זה נחשב להורדה, דבמנין אין הכלל דמעלין בקדש ולא מורדין. וזה מה שהוכיחו ב"ש מפרי החג שהרי בפרי החג מורדין ומוכח דאין כלל דמעלין בקדש ולא מורדין לגבי מנין, ודו"ק.

פני יהושע שבת כא:

פליגי בה תרי אמוראי כו' עד מעלין בקדש ולא מורדין. ולכאורה אין אלו הטעמים מספיקין אלא לענין אי פוחת והולך עדיף או מוסיף והולך עדיף אך דאכתי בעיקר הדבר צריך טעם למה חילקו חכמים בין הפרקים ולא השוו מדותיהם שידליקו בכל הלילות בשוה או אחד אחד או שמנה שמנה.

והנראה בזה דודאי כן הוא מעיקר התקנה אלא דטעמא דמהדרין מן המהדרין דכיון שבכל יום ויום נתרבה פירסום הניסא וחיבת המקום ביותר לכך ראוי לעשות הדור מצוה לפי ערך פירסום הנס והחיבה והיינו טעמא דמ"ד כנגד הימים היוצאין שהרי בלילה הראשונה לא נתפרסם הנס כי אם על אותה לילה בלבד כמ"ש בבית יוסף משא"כ בכל לילה בהתוסף הימים היה הנס יותר שהיה דולק והולך כל אותן הימים מש"ה ראוי להרבות בנרות כפי מספר אותן הימים. וטעמא דמ"ד פוחת והולך כנגד ימים הנכנסין היינו משום דודאי אם היה הנס ניכר בנרות המנורה היה ראוי להיות מוסיף והולך אלא דלפי האמת לא כך היה שהרי היה צריך להטיב הנרות בכל יום ולהסיר השמן והפתילה ישנה וליתן שמן ופתילה חדשה לצורך מחר כדאייתא במנחות דאפילו בנר שכבה קי"ל נדשן השמן ונדשן הפתילה. נמצא דלפ"ז שעיקר הנס לא נעשה אלא בפך שבליילה ראשונה לא הורק ממנו אלא חלק שמינית ומזה נתמלאו כל נרות המנורה וכיון שנשארו שבעה חלקים כאילו עדיין בפך היה ניכר ונרגש שיאריך זמן הנס עוד שבעה ימים מש"ה ראוי להדליק שמנה משא"כ בלילה שניה שכבר נחסרו שני חלקים וחסרון אינו ניכר כלל בפך אם נחסר ביום אחד או בשני ימים. אמנם לפי שנשאר עדיין ששה חלקים מלבד אותו הלילה מש"ה ראוי להדליק שבעה דרך כלל דמשום שהיה עיקר הנס בפך והפך בכל יום היה מתמעט והולך מש"ה ראוי לעשות הידור מצוה גם כן בענין זה דפוחת והולך. ולפ"ז יש לנו לומר

דטעמא דמ"ד כנגד פרי החג נמי אין זה עיקר הטעם דמה ענין הדלקת הנרות שהוא משום פירסום הנס לפרי החג שהוא גזירת המקום אלא ודאי דטעמא דידיה נמי כדפרישית לפי שהפך היה מתמעט והולך אלא דאכתי אין זה מספיק לעשות הידור מצוה בענין זה דפוחת והולך כיון דהלכה פסוקה בכל מקום דמעלין בקודש ולא מורדין מש"ה איצטריך להדורי אטעמא דפרי החג דאשכחן מיהו בשום דוכתא דפוחת והולך כ"ש הכא דשייך לעשות כן לפי ענין הנס דהיה מתמעט והולך כן נ"ל נכון:

שו"ת מנחת שלמה תניינא (ב - ג) סימן נח

ב. ביאור שיטת הרמב"ם בהדלקת דמהדרין שבת כ"א ע"ב, מצות חנוכה נר איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן המהדרין בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך, בית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך. והתוס' שם פירשו נראה לר"י דב"ש וב"ה לא קיימי אלא אנר איש וביתו שכן יש יותר הידור בהכירא כשמוסיף והולך או מחסר שהוא כנגד ימים הנכנסים או היוצאים, אבל אם עושה נר לכל אחד אפי' יוסיף מכאן ואילך ליכא היכרא שיסברו שכן יש בני אדם בבית. אולם הרמב"ם פ"ד מחנוכה ה"א כתב דמהדרין מן המהדרין מדליק נר לכל אחד ואחד בלילה הראשון ומוסיף והולך בכל לילה ולילה נר אחד כיצד וכו' עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמונים נרות.

ומבואר דלהרמב"ם לא אינפת לן בזה שאין היכר במספר הימים. ובביאור הגר"א סימן תרע"א סק"ד כתב שמחלוקת התוס' והרמב"ם תליא בפלוגתת האמוראים בטעמם של ב"ש וב"ה, דלמ"ד דטעמייהו כנגד ימים הנכנסים או היוצאים צריך היכר למספר הימים, וזהו כשיטת התוס' אך למ"ד כנגד פרי החג או משום מעלין בקודש אין צריך היכר על מספר הימים. והוכיח מדהביא הרי"ף מימרא דשני זקנים היו בצידן וכו', לומר שההלכה כהטעם של מעלין בקודש והוא כשיטת הרמב"ם דלהאי טעמא לא חיישינן להיכרא דימים. וקשה דא"כ נחלקו בפירוש של המהדרין מן המהדרין ומפשטות הגמ' משמע דרק נחלקו בטעמייהו של ב"ש וב"ה, וגם אפשר דלפיכך גם הביא הרי"ף מעשה דשני זקנים לאשמועינן דמותר לנהוג בהידור זה כב"ש וכמ"ש הריטב"א שבת שם בד"ה אחד עשה כדברי ב"ש, (וכ"כ בביאור הלכה שם בד"ה וי"א וכו' ולולי דברי קדשו וכו' עיין שם ולא ראה הריטב"א הנ"ל).

וברמב"ם שם ה"ג, מנהג פשוט בכל ערינו בספרד וכו' עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמונה נרות בין שהיו אנשי הבית מרובים בין שהיו אדם אחד, וכתב הלח"מ שם דלשיטת הרמב"ם נראה מנהג זה כמנהג בטעות דאינו כהמהדרין שמדליקין כמנין אנשי הבית, וגם אינו כמהדרין מן המהדרין, ומדינא לא בעינן אלא נר אחד בכל לילה. וכבר הביא הב"ח בטור שם קושיה זו בשם הרא"ם, וכתב דלא קשה מידי דברור דאותו מנהג הוא ע"פ דעת התוס' [וכידוע שכאן נהגו אנשי ספרד כחכמי צרפת], אבל אין זה נראה דא"כ היה צריך הרמב"ם

לבאר שמנהג זה הוא משום שכך פירשו בגמרא בביאור המהדרין, ובפרט דמשמע מלשונו שמנהג זה היה כמין הכרעה ושזה עדיף טפי והוא כמצות המהדרין מן המהדרין, ואם כוונתו לשיטת התוס', הרי לפירוש הרמב"ם שהמהדרין מן המהדרין מדליקין כאנשי הבית אדרבה גרע טפי ולא יפה הם עושים. ולכן נראה דכל עיקר ענין המהדרין הוא לפרסם הנס בריבוי נרות, אלא שהמהדרין עשו ריבוי הנרות כפי מנין אנשי הבית ולא עשו שום היכר במספר הימים, והמהדרין מן המהדרין עשו שני הידורים בריבוי הנרות גם כנגד כל אחד ואחד וגם כנגד הימים, אבל לא נתכוונו לעשות היכר של מספר הימים, וכמו שלא עשו שום היכר בחול המועד למספר הימים כך גם בחנוכה, ורק ריבוי הנרות יהא כנגד הימים, ונמצא לפי"ז שגם מנהג ספרד הוא להיות כהמהדרין ולהרבות בנרות ולא כהמהדרין מן המהדרין אלא שמנהגם נעשה כדי שיזכרו גם את מספר הימים ולכן קבעו מנהג אחד לכל הבתים שבמקום להרבות בנרות שבכל לילה לפי מספר בני הבית, יהא הריבוי לפי מספר הימים ובזה קיימו מנהג המהדרין, אבל ודאי שאם אחד רוצה לעשות כההידור של המהדרין מן המהדרין ויהא היכר בהדלקתו הן למספר אנשי הבית וגם להיכר הימים בשביל אנשי הבית ודאי הוא בכלל המהדרין, דלא ס"ל כלל כהתוס' שא"א לקיים תרויהו, דודאי יכול לקיים שני ההידורים יחד אף על פי שאין היכר למספר הימים. ונמצא שגם שני הטעמים שבגמ' הם בעיקר על ריבוי הנרות ומספר הימים, ולא היכר של הימים, ולכן הביא הרמב"ם מנהג ספרד שהוא כמנהג המהדרין בלבד ואינו סותר למהדרין מן המהדרין.

ועוד נראה דכמו שלמהדרין מן המהדרין מסתבר שהבעה"ב הדליק הכל, כי אם אחד מבני הבית ירצה לקיים המצוה וידליק לעצמו אולי יעשה רק נר אחד כפי הדין ונמצא שיקלקל בזה שלא תהיה הדלקה כפי מספר הימים, וגם מלשון הרמב"ם שכתב עשרים שמונים משמע שלא מיירי על המדליקים, אלא שרק בעה"ב הוא המדליק ולא כרצון איש ואיש, (וכמו בעירוב תבשילין שאסור לגרום ברכה שאינה צריכה וכולם סומכים על עירובו של בעה"ב) וא"כ אפשר דה"ה נמי לפי מנהג ספרד רק בעה"ב מדליק הכל, אלא שאנו נוהגים כשיטת התוס' שכל אחד מדליק בפני עצמו ולפי שכך הוא הפירוש של המהדרין מן המהדרין שיהא היכר של הימים, וא"א כלל לקיים מנהג המהדרין מן המהדרין אלא בכה"ג שידליק כל אחד בעצמו וכמש"כ הרמ"א, משא"כ להרמב"ם לפ"ד במנהג ספרד שזה ג"כ לפי פירושו וזה כלול במנהג מהדרין, רק בעה"ב מדליק. (ועיין בית הלוי ובחי' הגרי"ז ברמב"ם שם).